

Tradice oboru nás zavazují i inspirují (historie a současnost didaktiky ruského jazyka na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy v Praze)

Radka Hříbková – Hana Žofková (Praha)

Abstrakt

Činnost katedry rusistiky a lingvodidaktiky se vždy zaměřovala na bipolární vzdělávání učitelů, v němž je adekvátně zastoupena složka nauková a pedagogicko-psychologická. Její odborníci v těsném sejetí s praxí vytvářeli teorii didaktiky ruského jazyka jako vědního oboru. na základě výsledků bádání Pražského lingvistického kroužku. K rozvoji oboru od devadesátých let přispívají celostátní semináře k teoretickým základům didaktiky cizích jazyků a celostátní semináře k výuce ruského jazyka. Nová koncepce učitelské přípravy odráží změněné podmínky výuky cizích jazyků po roku 1989 i požadavky mezinárodních dokumentů. 20 let katedra pracuje na koncepci výuky ruského jazyka od ZŠ po VŠ. Aplikovaným výstupem jsou 3 učební soubory pro ZŠ a SŠ. Výzkum byl podpořen několika granty, za svůj trvalý projekt katedra považuje Multidisciplinární aspekty utváření komunikativní kompetence při výuce cizího jazyka.

Klíčová slova

cizí jazyky; ruský jazyk; didaktika; aplikovaná filologie; učebnice

Abstract

Traditions of the Discipline Oblige and Inspire Us (Past and Present of Russian Language Didactics at the Faculty of Education, Charles University in Prague)

The Russian & Language Teaching Methodology Department has always pursued two aspects of teachers' education simultaneously, namely the knowledge of the field and the psychological and pedagogical aspect. Departments' faculty, in close collaboration with school teachers, have been developing a scientific theory of Russian language didactics. Since 1990's the progress in the field has benefitted from national seminars on theoretical foundations of foreign language didactics and national seminars on Russian language teaching. New design of teachers' education reflects the changed conditions for foreign language teaching since 1989 as well as requirements ensuing from international treaties. For last 20 years the department develops a design of Russian language teaching from primary school to graduate levels. As a result of applied research, three sets of comprehensive Russian language manuals for primary and secondary schools were published. The research was funded by several grants; the major and profiling one for the department has been the Multidisciplinary aspects of communicative competencies building in foreign language teaching.

Key words

foreign languages; Russian language; didactics; applied linguistics; textbooks

Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze je jednou z nejstarších institucí svého druhu u nás, v roce 2016 slaví sedmdesát let svého trvání. Její nedílnou součástí je i katedra ruského jazyka a literatury. I když v průběhu času pod vlivem společensko-politických událostí změnila svůj název (katedra ruského jazyka a literatury, katedra ruského jazyka a západní filologie, katedra rusistiky a neslovanských jazyků, katedra ruského jazyka a literatury), zachovala si svou kontinuitu a výraznou profilaci vyjádřenou současným názvem, který nese již více než 20 let: katedra rusistiky a lingvodidaktiky.

Od svého vzniku měla katedra štěstí na významné osobnosti. Jejím zakladatelem byl profesor Leontij Vasiljevič Kopeckij, všestranně erudovaný odborník se širokým záběrem lingvistické, ale i didaktické problematiky. V jeho osobě došlo k organickému skloubení vědeckých zájmů s pedagogickým mistrovstvím a organizačním talentem. Jako aktivní člen Pražského lingvistického kroužku aplikoval jeho vědecké poznatky na práci katedry a udržoval kontakty prakticky se všemi odbornými pracovišti v tehdejší Československu. Naši slavisté ho znají především jako vedoucího autorského kolektivu dosud nepřekonaného *Velkého rusko-českého slovníku*, bez něhož se dodnes neobejdou čtenáři, studenti, učitelé i překladatelé. S důvěrou se na něj obracejí v případě, kdy v ostatních zdrojích nenalézají potřebné informace. Je obdivuhodné, kolik odborných pracovišť, vědeckých kapacit, pedagogů a studentů dokázal Leontij Kopeckij pro toto dílo získat, sladit jejich činnost a dovést ji k úspěšnému výsledku v době, kdy se musel spolehnout pouze na mravenčí práci a osobní odpovědnost jednotlivců, neboť tehdy ještě neexistovaly mobilní telefony, počítače, internet a další vymoženky moderní techniky.

Profesor Kopeckij prosazoval bipolarnost v přípravě budoucích učitelů, jejichž vzdělávání má být profesionalizováno jak ve složce odborné, tak ve složce pedagogické. Navazoval tak na myšlenky prvního děkana Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy Otakara Chlupa a dalších významných pedagogů, jako byli například František Drtina nebo Václav Příhoda. V souvislosti s tím položil základy další disciplíny intenzivně pěstované na katedře do dnešních dní, totiž teorie a praxe tvorby učebnic. Leontij Kopeckij upozorňoval na nezbytnost studovat jazyk a jeho jednotlivé úrovně a jevy se zřetelem k mateřskému jazyku studujících, dnes bychom řekli se zřetelem zejména k mezijazykovému transferu pozitivnímu (transpozici) a negativnímu (interferenci). Aplikované konfrontační metody úspěšně užil již v první své práci *Ruská skladba pro Čechy* z roku 1929. Na konfrontačním základě byla vypracována i jeho učebnice *Ruština pro Čechy* z roku 1934, která se dočkala řady vydání (v roce 1942 i v Londýně) a po válce se používala na vysokých školách. Podle této učebnice si bylo možno osvojit ruský jazyk od počátku až do značně pokročilé úrovně.

Kopeckij si byl vědom, že jazyk nelze studovat bez znalosti dějin a kultury národa, který je jeho nositelem. Předjímal tak dnes velmi populární disciplínu – kulturologii. Již v roce 1930 napsal příručku *Sovremennaja Rossija*, která přinášela důležité informace o minulosti i současnosti Ruska. Ve své vědecké činnosti věnoval velkou pozornost

obtížným otázkám morfologie, skladby a lexikologie, k nimž nejednou přistupoval zcela novým a netradičním způsobem. Obzvlášť je třeba vyzvednout skutečnost, že veškerá teoretická i praktická činnost Leontije Kopeckého souvisela s dlouhodobým záměrem koncipovat a řešit klíčové problémy výuky ruského jazyka na jednotlivých typech škol. Vždy se intenzivně podílel na práci komisí, které vypracovávaly osnovy a učebnice, sám publikoval řadu článků, v nichž vyslovil své názory na výběr a podávání učiva ve školní praxi. Od těchto jeho prací se odvíjí soustavné pěstování didaktiky (metodiky, teorie vyučování) na pražské katedře rusistiky. V jejím pojetí byl vždy velký důraz kladen na to, že připravuje studenta jako budoucího učitele, nikoli čistého lingvistu či literárního vědce, proto usilovala o to, aby i odborné lingvistické a literárněvědné disciplíny byly důsledně prostoupeny zřeteli didaktickými.

Profesor Kopecký byl svým vědeckým a pedagogickým působením nesporně ústřední postavou v naší jazykovědné rusistice a po řadu let jediným vysokoškolským profesorem u nás, který se věnoval vědeckému bádání o ruštině po všech stránkách. Na úspěchu učitelské činnosti profesora Kopeckého se podílelo především to, že požíval u svých žáků i spolupracovníků autority jako vědec, zkušený pedagog a člověk, který svým charakterem a humanistickým přístupem k životu byl pro všechny vzorem. Vychoval a ovlivnil řadu významných osobností – rusistů, teoretiků, didaktiků nejen v oblasti vyučování ruského jazyka, ale i ostatních cizích jazyků. Na katedře rusistiky, pokud máme hovořit o didaktice ruského jazyka, to byli zejména František Malíř a Stanislav Jelínek. Pro oba bylo typické, že se snažili o těsné propojování teorie s pedagogickou praxí. Pod jejich vedením byla již v roce 1967 vydána první učebnice didaktiky ruského jazyka *Metodika obučeníja ruskému jazyku* určená zejména pedagogickým fakultám. Učebnici mimo jiné posuzoval Leontij Kopeckij.

Další významnou osobností utvářející podobu pražské katedry rusistiky a lingvodidaktiky se stal Stanislav Jelínek, jeden z našich nejvýznamnějších didaktiků cizích jazyků. Je uznáván domácími i zahraničními odborníky, i když v letech normalizace byla jeho činnost omezována a znesnadňována. Jelínek nejen přednášel didaktiku ruského jazyka, ale současně vedl i pedagogickou praxi studentů a byl ve stálém kontaktu s fakultními učiteli a se svými absolventy. Kromě toho pro absolventy pořádal semináře, které se konaly dvakrát nebo třikrát ročně. Na těchto seminářích vystupovali mladí učitelé s krátkými příspěvky a postřehy z vlastní pedagogické praxe. Vždy se významně podílel na koncepci předmětu didaktika ruského jazyka v učitelském studiu, byl členem různých komisí při MŠMT. Po zavedení strukturovaného studia rozpracoval koncepci didaktiky ruského jazyka v navazujícím magisterském studiu. Zvláštní kapitolu v jeho odborném životě představuje tvorba učebních textů a učebnic. Jeho zásluhou katedra vždy velmi úzce spolupracovala s katedrami ruského jazyka na českých pedagogických fakultách. Na základě výměny zkušeností bylo možné spolu s dalšími autory vytvořit řadu učebnic pro výuku didaktiky ruského jazyka (např. *Aktuální problémy metodiky cizích jazyků* – 1969, 1971, *Metodika ruského jazyka* – 1982, *Didaktika cizích jazyků* – 1988, *Didaktika ruského jazyka* – 1997). V poslední době to byla zejména učebnice *Didaktika ruského jazyka*, která vznikla ve spolupráci s katedrou ruského jazyka na Pedagogické fakultě v Hradci Králové a s jejími předními odborníky – Radko Purmem a Josefem Veselým (2003). Didaktika

ruského jazyka a učebnice pro její výuku mají tedy díky takovým osobnostem, jako byli Leontij Kopeckij, František Malíř, Josef Veselý, Stanislav Jelínek, Radko Purm či Lumír Ries, již velmi dlouhou tradici. K publikacím tohoto typu lze řadit i *Rusko-český lingvodidaktický slovník* (1992), který byl sestaven autorským týmem pod vedením Jelínka a který se stal nezbytnou příručkou při využívání ruských odborných pramenů.

Významnou součástí díla profesora Jelínka byla tvorba učebnic ruského a německého jazyka pro základní a střední školy. V letech 1996–2011 byl vedoucím autorského týmu tvořícího nově koncipované učební soubory pro výuku ruského jazyka na středních a jazykových školách, v nichž se podařilo realizovat nejnovější teoretické poznatky didaktiky cizích jazyků a propojit je s požadavky současné doby (SERR, Katalog požadavků k maturitě z cizího jazyka atd.). Jeho bohatá a mnohostranná činnost obsáhla řadu oblastí. Kromě vlastního pedagogického působení, při kterém vždy dokázal vyváženě propojovat teorii s praxí, to bylo několik projektů a koncepcí odborné pedagogické praxe, výuky a různých forem studia cizích jazyků, mnohaletá poradenská činnost pro ministerstvo školství, náročná práce na školních osnovách, publikační a redaktorská práce v odborných časopisech, zejména v časopise *Cizí jazyky*, organizace odborných seminářů, přednášková činnost pro učitele i odbornou veřejnost. Rozsáhlá byla vědecká činnost profesora Jelínka, během níž spolupracoval s několika univerzitami zejména v Rusku, Polsku a na Slovensku. Zahrnuje velký počet zásadních referátů přednesených na domácích i zahraničních konferencích a kongresech, vedení řešitelských týmů několika výzkumných úkolů a více než 140 vědeckých statí, článků, zpráv a recenzí, které mu přinesly věhlas významného odborníka v oboru lingvistiky a lingvodidaktiky. Odborníci i studenti vždy oceňovali schopnost pana profesora upoutat pozornost výběrem aktuálních lingvodidaktických problémů, jasností a přehledností výkladu i přesvědčivou a fundovanou argumentací.

Další výraznou osobností silné a rozporuplné generace české poválečné rusistiky, která utvářela charakter katedry a má velkou zásluhu na její transformaci a zároveň zachování kontinuity po roce 1989, byl vynikající literární vědec a pedagog, dlouholetý člen redakční rady časopisu *Cizí jazyky*, Jaroslav Žák. Byl žákem Bohumila Mathesia, Jana Mukařovského a dalších významných badatelů, kteří ovlivnili směr jeho budoucí vědecké dráhy. Za více než čtyři desetiletí své tvůrčí práce uveřejnil Jaroslav Žák desítky statí, studií, recenzí a doslovů, v nichž se zabýval ruskou literaturou 19. a 20. století v kontextu literatury české a evropské. Byl spoluautorem známého *Výboru z ruské literatury klasické a moderní* (SPN, 1967), v pozdějších letech bohužel vydávaného v cenzurované podobě. Podílel se na tvorbě *Slovníku spisovatelů SSSR* (Odeon, 1977) a ani v době normalizace, kdy byla českému čtenáři předkládána záplava titulů oficiální sovětské literatury, nepřestával prosazovat vydávání kvalitní ruské literatury. Jako lektor, editor, autor uměleckých a odborných překladů a doslovů (jedním z jeho posledních je doslov k Pasternakovu *Doktoru Živagovi*) dlouhodobě spolupracoval především s Lidovým nakladatelstvím a s nakladatelstvím Odeon, měl zásluhu na vydání souborů povídek Leonida Andrejeva *Satanův deník* (Odeon, 1977) a *Velký slam* (Lidové nakladatelství, 1987). Publikoval i během normalizačních let, nebál se však krýt svým jménem ty, kteří byli tehdy v nemilosti a nemohli odborně působit ani publikovat. V osmdesátých letech spolupracoval pře-

devším s Miroslavem Drozdou. Jejich společným dílem byla například příručka – *Čítanka ruské literatury I, II* (Albatros, 1983), postihující vývoj ruské literatury od jejích počátků až do druhé poloviny 20. století. Dalšími společnými pracemi J. Žáka a M. Drozdy byly překlady z ruštiny, šlo především o memoárovou literaturu a literárněvědné tituly: B. Bursov, *Dostojevskij a jeho svět* (Odeon, 1978), K. S. Stanislavskij, *Můj život v umění* (Odeon, 1983), S. Ejzenštejn, *Paměti* (Odeon, 1987), K. Čukovskij, *Já jsem hodný lev* (Odeon, 1989), J. M. Meletinskij, *Poetika mýtu* (Odeon, 1989) a další.

Neméně významná byla pedagogická činnost Jaroslava Žáka, spjatá nejprve s Vysokou školou pedagogickou, kde působil na katedře ruského jazyka a literatury založené L. V. Kopeckým, a poté s Pedagogickou fakultou Univerzity Karlovy. V nelehkých letech 1989–1998 se ujal vedení katedry rusistiky a lingvodidaktiky. Za dlouhá léta působení na fakultě byl znám jako výrazná a originální pedagogická osobnost, které byl vlastní nepodbízivý, lehce ironický projev. Ve svých literárních seminářích dával přednost všestrannému zkoumání jednoho díla, hledání souvislostí, smyslu a struktury díla před pouhým shromažďováním sumy znalostí, byl jedním z uznávaných odborníků v oblasti ruské versologie. Na rozdíl od některých představitelů oné silné generace poválečných českých rusistů si Stanislav Jelínek i Jaroslav Žák vždy vážili kvalitní práce mladší generace, uměli ji ocenit a předávali jí své zkušenosti. To se projevilo zejména po roce 1989, kdy v důsledku změněného postavení ruštiny ve školní praxi vznikla naléhavá potřeba vypracování nové ucelené koncepce výuky ruského jazyka od základní školy po VŠ (od neuvědomělé komunikace k uvědomělé komunikaci se zpětnou vazbou) a jejího zajištění kvalitními učebními materiály. Tohoto úkolu se zpočátku pod vedením Jelínka a pod záštitou Žáka jako vedoucího katedry a později již samostatně zhostila mladší generace členů katedry rusistiky a lingvodidaktiky. Díky mnohaletému úsilí autorských kolektivů tak v letech 1996–2011 jako aplikovaný výsledek filologického výzkumu vznikly tři ucelené učební soubory: dva soubory pro výuku ruského jazyka na středních a jazykových školách *Raduga 1–3* a *Raduga po-novomu 1–5* a soubor *Pojechali 1–6* pro výuku ruštiny jako druhého cizího jazyka na základních školách a víceletých gymnáziích. Tyto soubory tvoří celkem 45 učebních materiálů (učebnic, pracovních sešitů, metodických příruček, nahrávek a dalších doplňkových materiálů, např. Čítanek a zpěvníků). Všechny učebnice byly posuzovány odborníky a mají doložku MŠMT. V současné době jsou s úspěchem používány v praxi.

Zpracování nových učebnic předcházelo pilotní ověřování na středních školách a dotazníkové šetření na základních školách, jehož cílem bylo zjistit, jak by podle žáků měla vypadat učebnice cizího jazyka. Na základě toho průzkumu byl získán zajímavý materiál, jenž podstatně ovlivnil koncepci učebnic, důsledně vycházející z činnostního pojetí vyučování.

Vznik učebních souborů těsně souvisel s pěti výzkumnými záměry (v rámci resortního plánu MŠMT a grantové agentury UK), které byly na katedře řešeny: *Koncepce počátečního vyučování ruštině na středních školách se zřetelem k profesionální přípravě učitelů*, *Koncepce pokročilé výuky ruštiny jako druhého cizího jazyka na SŠ ve vztahu k přípravě učitelů*, *Vyučování ruštině jako cizímu jazyku v českých školách v rámci multikulturní Evropy*, *Koncepce profesionální přípravy učitelů zaměřená na počáteční vyučování ruštině na ZŠ a tvorba nových učebních*

souborů RJ, *Koncepce profesionální přípravy učitelů zaměřená na počáteční vyučování ruštině jako 2. CJ a tvorba nových učebních souborů RJ pro ZŠ*. Po profesoru Jelínkovi se stala vedoucí řešitelských týmů Hana Žofková a ze stávajících členů katedry byli spoluřešiteli Radka Hříbková, Zuzana Liptáková a Antonín Hlaváček. Výsledky uvedených výzkumných úkolů byly publikovány v časopisech, předneseny na různých seminářích, konferencích a kongresech u nás i v zahraničí.

Značný význam pro profilaci katedry v posledním desetiletí měl dílčí projekt *Multidisciplinární aspekty utváření komunikativní kompetence při výuce cizích jazyků*, který byl součástí celofakultního výzkumného záměru *Multidisciplinární komunikace jako edukační princip humanitních věd a umění*, v němž pod vedením katedry rusistiky byly zastoupeny všechny katedry cizích jazyků pražské pedagogické fakulty. V rámci projektu bylo uspořádáno několik seminářů a výsledkem byl sborník příspěvků se stejnojmenným názvem.

S prací na učebnicích úzce souvisela i bohatá přednášková činnost autorských kolektivů na domácích i zahraničních konferencích a zejména v různých pedagogických centrech, na nichž byla široká učitelská veřejnost seznamována s novou koncepcí těchto učebnic. V souvislosti s tím katedra od roku 1995 začala organizovat třídní celostátní praktické semináře pro učitele ruského jazyka ze všech typů škol akreditované MŠMT v rámci celoživotního vzdělávání. Zvláštní pozornost byla věnována zapracování nové lingvodidaktické koncepce výuky ruštiny jako druhého cizího jazyka na základních a středních školách do přípravy studentů v rámci magisterského studia. Za významný výstup těsně související s grantovými úkoly a prací na učebnicích je třeba považovat podíl řešitelského týmu na vypracování prvotního návrhu *Katalogu cílových požadavků (Ruský jazyk)* ke společné části maturitní zkoušky, který prošel veřejnou diskusí. Tento *Katalog* lze do jisté míry považovat za logické dovršení několikaleté práce autorského týmu na vypracování nové ucelené koncepce výuky ruského jazyka na českých školách.

Pro katedru vždy byla příznačná úzká spolupráce s kolegy z kateder jiných cizích jazyků. Tato spolupráce se stala nutností zejména po roce 1990, kdy se celkově změnila požadavky na výuku cizích jazyků a byly vydány nové mezinárodně platné školské dokumenty. Z iniciativy romanisty docenta Josefa Hendricha, autora *Didaktiky cizích jazyků*, a profesora Stanislava Jelínka katedra rusistiky spolu s Kruhem moderních filologů zhruba od poloviny devadesátých let minulého století každoročně organizuje dva celostátní semináře k teoretickým základům didaktiky cizích jazyků. Na těchto tematicky zaměřených seminářích jsou předními odborníky vymezovány a řešeny aktuální teoretické otázky didaktiky cizích jazyků, například úloha učebnic cizího jazyka, výuka druhého cizího jazyka, vztahy receptivnosti a produktivnosti při osvojování cizojazyčné slovní zásoby, otázky mezijazykového transferu, problematika humanizace výuky cizího jazyka, práce s uměleckým textem a nový pohled na teorii vyučování literatury apod. Poznatky z těchto odborných teoretických seminářů byly rovněž zapracovávány do nových učebních souborů pro výuku ruského jazyka.

Za svůj trvalý projekt, v poslední době ovšem již finančně nepodporovaný, katedra i nadále považuje *Multidisciplinární aspekty utváření komunikativní kompetence ve výuce cizího jazyka*. K nejdůležitějším zkoumaným dílčím teoretickým úkolům patřily a patří například:

- teorie tvorby učebnic cizích jazyků, zejména otázky vztahu gramatika – slovní zásoba – text,
- humanizace jazykového vzdělávání a osobnostní přístup,
- počáteční vyučování ruskému jazyku na střední škole a jeho specifika,
- vyučování ruštině jako druhému cizímu jazyku,
- vliv mateřštiny jako jazyka blízkce příbuzného na osvojování ruského jazyka,
- multikulturní aspekty vyučování cizím jazykům,
- analýza a popis nových reálií a lingvoreálií, stanovení jejich minima a začlenění do studijních programů na všech stupních výuky,
- řečové strategie a techniky při utváření multilingvální kompetence,
- práce s textem jako východiskem, prostředkem a cílem vyučování cizímu jazyku,
- funkce uměleckého textu ve výuce cizího jazyka a formy práce s ním.

V současné době probíhá na katedře rusistiky a lingvodidaktiky postupná generační výměna. Mladí pedagogové a badatelé mají na čem stavět a záleží jen na nich, jak přetvoří tradice a do jaké míry se jimi budou inspirovat při řešení problémů, které před ně postaví jejich doba.

Literatura

- CHLUP, Otokar: *K otázce vysokoškolského vzdělání učitelstva*. In: Cesta k socialistické škole. Praha: SPN, 1965, s. 282–286.
- ILEK, Bohuslav: *Nad teoretickým dílem L. Kopeckého*. In: Filologické studie V. Věnováno prof. L. V. Kopeckému, DrSc. k osmdesátým narozeninám. Sborník PedF UK. Praha: Univerzita Karlova, 1974, s. 7–10.
- JELÍNEK, Stanislav a kol.: *Metodické problémy vyučování cizím jazykům*. Praha: SPN, 1976.
- JELÍNEK, Stanislav – FOLPRECHTOVÁ, Jana – HŘÍBKOVÁ, Radka – ŽOFKOVÁ, Hana: *Raduga 1, 2, 3. Učebnice ruštiny pro střední a jazykové školy*. Plzeň: Fraus, 1996, 1997, 1999.
- JELÍNEK Stanislav – ALEXEJEVA, Ljubov Fjodorovna – HŘÍBKOVÁ, Radka – ŽOFKOVÁ, Hana: *Raduga po novomu 1, 2, 3, 4, 5. Učebnice ruštiny pro střední a jazykové školy*. Plzeň: Fraus, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011.
- KOPECKIJ, Leontij Vasiljevič: *Ruská skladba pro Čechy*. Praha: Československá grafická unie, 1929.
- KOPECKIJ, Leontij Vasiljevič: *Ruština pro Čechy*. Praha: Československá grafická unie, 1934.
- MALÍŘ, František a kol.: *Metodika obučení ruskému jazyku*. Praha: SPN, 1967.
- Multidisciplinární aspekty utváření komunikativní kompetence při výuce cizích jazyků*. Sborník příspěvků ze semináře členů kateder cizích jazyků konaného dne 30. listopadu 2000. Ed. Antonín Hlaváček. Praha: Karolinum, 2002.
- PURM, Radko – JELÍNEK, Stanislav – VESELÝ, Josef: *Didaktika ruského jazyka. Vybrané kapitoly*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2003.
- PURM, Radko: *Jsm rádi, že ho máme. K sedmdesátinám prof. PhDr. Stanislava Jelínka, CSc.* In: Filologické studie 2001. Sborník Pedagogické fakulty UK. Praha: Karolinum, 2003, s. 11–19.
- VORLÍČEK, Chruďoš: *Z historie Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy*. Praha: PedF UK, 1996.

ŽOFKOVÁ, Hana: *Výběr z bibliografie prof. PhDr. Stanislava Jelínka, CSc.* In: Filologické studie 2001. Sborník Pedagogické fakulty UK. Praha: Karolinum, 2003, s. 133–143.

ŽOFKOVÁ, Hana – EIBENOVÁ, Klaudia – LIPTÁKOVÁ, Zuzana – ŠAROCH, Jaroslav: *Pojechali 1, 2, 3, 4, 5, 6. Učebnice ruštiny pro základní školy a nižší ročníky gymnázií.* Praha: SPL – Práce ve spolupráci s nakladatelstvím ALBRA, 2002, 2004, 2005, 2006, 2008, 2009, 2011.

PhDr. Radka Hříbková, CSc.

Katedra rusistiky a lingvodidaktiky
Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova
Magdalény Rettigové 4, 116 39 Praha 1,
Česká republika
radka.hribkova@pedf.cuni.cz

PhDr. Hana Žofková, CSc.

Katedra rusistiky a lingvodidaktiky
Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova
Magdalény Rettigové 4, 116 39 Praha 1,
Česká republika
hana.zofkova@pedf.cuni.cz